

İLK MESCİD MESCİD-İ HARAM VE SON MESCİD MESCİD-İ NEBEVİ

Bismillahirrahmanirrahim.

*Elhamdülillahi rabbil-alemin hamden
kesiran tayyiben mübareken fihi kemâ yen-
beğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih.
Vesselatu vesselamu alâ seyyidina Muham-
medin ve âlihî ve sahibihî ve men tebi'ahû bi-
ihsanin ecmaine't-tayyibine't-tahirin. Emmâ
ba'dü;*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Cenâb-ı Hak Teâlâ hazretleri Kur'ân-ı
Kerîm'de Mekke-i Mükەرreme'nin yeryüzün-
deki ilk mübarek mescidin yeri olduğunu [şu]
âyet-i kerimesinde beyan ediyor.

Bismillahirrahmanirrahim.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا
وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ (٩٦) فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ
إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ
الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ
غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (٩٧)

*İnne evvele beytin vudi'a linnâsi lellezî
bi-bekketi mübâraken ve huden lil'âlemîn.
Fîhi âyâtun beyyinâtun makâmu ibrâhîme ve
men dehalehû kâne âminâ ve lillâhi 'ala'n-
nâsi hiccu'l-beyti meni's-stetâ'a ileyhi sebîlâ
ve men kefera fe-innallâhe ğaniyyun 'ani'l-
'âlemîne.¹*

Sadakallahü'l-azim.

Bu yeryüzünün en önceki ve en mukad-
des mescidi, el-Mescidü'l-Haram. Yani ha-
ram, muhterem; içinde bazı işlerin yapılama-
dığı, saygının son derece de yüksek olması
gereken mıntıka manasına. Bu mübarek bina,
Kabe-i Müşerrefe tekrar tekrar peygamberler
tarafından bina edilmiş. Binâenaleyh pey-
gamberlerin bina ettiği ilk mescit o. Peygam-
ber Efendimiz de hadîs-i şerîfte, “Benim
mescidim de peygamber mescitlerinin en
sonuncusudur” buyurmuştur.

Dün akşam ki sohbetimde o rivayeti
okumuştum.

Kabe-i Müşerrefe'nin etrafında bir muh-
terem mıntıka vardır ki dışardan gelenler o

---

¹ 3/Âl-i İmrân, 96-97.

mıntıkadan geçmeden, o hudutları geçmeden önce gereken saygı, hürmet tavırlarını ve tedarikâtını yapmak zorunda. Buralara *Mîkat* diyoruz. Umre veya hac yapacak kişinin mikattan içeriye ihramlı girmesi gerekiyor ve ihrama girdikten sonra, ihramlandıktan sonra da bir takım yasaklara riayet etmesi, bir takım kurallara uyması gerekiyor.

Bu mikatın Kabe-i Müşerrefe'ye uzaklıkları muhtelif cihetlerden farklı. En uzak nokta Medine'ye yaklaşan, Medine'ye 20 km kadar mesafede olan Ebyar-ı Ali veya Zülhuleyfe denilen mıntıka. Medine'den umreye gidecek olanlar oradan ihrama girmek zorunda kalıyorlar. Mikat noktasını geçer geçmez girilen mıntıkaya *Hill* bölgesi deniliyor. İlk özel mıntıka burası. Ondan sonra daha ileriye gidilince Kabe-i Müşerrefe'nin, Mekke-i Mükerrime'nin etrafında bir başka hudut daha var, orasına da Harem mıntıkası, Harem-i Mekke deniliyor ve oraya mesela müşrikler giremiyorlar. Müşriklerin girmesi âyet-i kerîme ile yasaklanmış.

a. Müşrikler, Necasettir

Bismillahirrahmanirrahim.

إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ
بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا

*Inneme'l-müşrikûne necesün Fe-lâ yakrabu'l-mescide'l-harâme ba'de âmihim hâzâ.*²

Inneme'l-müşrikûne necesün. “Müşrikler sadece pis, pisliktirler.”

Pis. Neces. Necasettirler müşrikler.

Fe-lâ yakrabu'l-mescide'l-harâme ba'de âmihim hâzâ. “Bu seneden itibaren artık müşrik iseler Mescid-i Haram'a o necis, necaset mahluklar yanaşmasınlar.” deniliyor.

Onun için o mıntıkaya gelmeden önce gayrimüslimler şu tarafa geçsin, diye levhalar var. Orada da teftiş var, durdurma var, kimlik araştırması var. Kontrol demekten kaçınıyorum. Çünkü her kullandığımız yabancı kelime bir yenilgidir bizim için. Hepsini kendi kelimelerimizden seçmeye çalışmamız lazım. İşte orası asıl Harem mıntıkası oluyor.

---

² 9/Tevbe, 28.

Mekke'ye giderken Harem mıntıkası neresi?

Kur'ân-ı Kerîm rahlesi gibi şöyle bir büyük âbide yapmışlar. Orası Cidde'den gelirken Harem'in sınırı oluyor. Başka mıntıkalarından da başka yerler var.

Biliyorsunuz Arafat Harem-i Mekke'nin dışı oluyor. Yani Mekke'de olan bir insan ihrama girecekse Arafat'a gitse, ihramlansa girse olur. Çünkü bu birinci *Hill* mıntıkasında oturanların ihramlanma usulü Harem mıntıkasından önce ihramlanmış olmaktadır. Mekke'dekilerin ihramlanma usulü de Harem-i Mekke'den, *Hill* mıntıkasına çıkıp oradan ihramlanıp girmektir.

Medine yolunda bu mıntıka yani Harem-i Mekke hududunda Mikat Mescidi dediğimiz mescit var. Mikat Mescidi'ne çıkıp orada abdest alıp öyle geliyorlar. Burası Medine-i Münevvere'ye 25 km filan mesafe oluyor.

Bunları şu bakımdan anlatıyorum. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Câbir *radıyallahu anh'*ın rivayet ettiğine göre;

المدينة حرام كحرام مكة

el-Medinetü harâmün ke-harâmi mekke-
te.

buyuruyor.

Medine-i Münevvere'nin de etrafı Mekke-i Mükerreminin Harem-i Şerif'i gibi bir kutsal mıntıkadır. Orası da Haremdir. Mekke'nin Haremi gibidir, oraya da riayet etmek gerekiyor..

Vellezî enzele'l-kur'âne alâ Muhammedin. "Muhammed'e Kur'ân-ı Kerim'i indirene andolsun ki."

Tabii indiren alemlerin Rabbi. Yani Allah'a yemin ederim ki demek.

Alâ enkâbihâ melâiketün yahrusûnehâ mine'ş-şeytâni. "Bu Medine-i Münevvere'nin etrafındaki kilit noktalarında melekler durur. Şeytanı buraya sokmamak için vazifelidirler. Şeytandan Medine-i Münevvere'yi korurlar."

Beyhaki ve Taberani rivayet etmişler. Rafi b. Hadîc *radıyallahu anh'ten* rivayet edildiğine göre;

b. Medine-i Münevvere'nin, Mekke-i Mükerrerme'den Hayırlı Olması

المدينة خير من مكة

el-Medinetü hayrun min Mekkete. "Medine-i Münevvere Mekke'den daha hayırlıdır."

Çünkü *şerefü'l-mekâni bi'l-mekîni.* "Mekanın şerefi içindekinden dolayıdır."

Çünkü burada Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz var. *Habibullah, hayru halkıllah, seyyidü veledi Âdem, eşrefü'l-mürselîn, rasûlü's-sakaleyn, imâmu'l-harameyn* Muhammed Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz var. Onun için çok hayırlıdır.

c. Medine Müslümanların Kubbesidir

el-Medinetü kubbetü'l-islâm. "Medine müslümanların kubbesidir."

Ama kubbe deyince bizim aklımıza gelen kubbe başka. O kelimenin o devirdeki kullanışını düşünmemiz lazım. O zaman acaba kubbeyi ne manaya kullanıyorlardı. Çünkü o zaman Süleymaniye kubbesi gibi kubbe yoktu. Peygamber Efendimiz'in çevresinde, buralarda hiç öyle kubbeli bina yoktu.

O zaman ne diye kullanıyor Araplar bu kelimeyi?

Kubbe çadır demek, hatta gelin çadırı yani otağ demek. Yani süslü, kıymetli, muhteşem, şerefli şanlı çadır demek. Sıradan keçi kılından bir basit çadır, bedevi çadırı değil, gelinin düğününün yapıldığı, gerdek olan öyle şerefli haysiyetli şanlı şaşalı çadır demek.

Padişahın çadırına ne diyorlar?

Otağ-ı Hümayun diyorlar. Otağ diyorlar. Yani sıradan padişaha çadır kuruldu, içine girdi oturdu demiyorlar, Otağ-ı Hümayun yani Padişahın otağı diyorlar. Onun gibi. Kubbe o manaya geliyor; “[Medine] İslam’ın şanlı şerefli izzetli süslü şaşalı yeridir.” demek.

d. Evliyaullah, Hz.Peygamber'in(sav) Kubbesi Altındadır

Hatta Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*’den bir hadîs-i şerîf diye rivayet edilen bir şeyi duymuş olacaksınız. Buyuruluyor ki;

Evliyâî tahte kîbâbî. “Benim evliyaullahım, benim sevgili kullarım, evliyam.” *Tahte kîbâbî.* “Benim kubbelerimin altındadır.”

Kubbenin çoğulu *kıbâb* geliyor.

“Benim evliyaullahım benim kubbelerimin altındadır.”

Şimdi bunun izahını, kelimenin ne anlam taşıdığını çok iyi bilmeyen zevkine varamaz. Yani bu sözdeki zarafeti anlamak için kubbe kelimesinin ne olduğunu bilmek lazım. Kubbe kelimesi gelinin düğün çadırı demek. Nasıl gelin düğün çadırında o süslü o güzel o muhteşem otağda örtülü duruyorsa. Herkes görmüyor, kapalı her tarafı ama süslü, ama güzel.

Evlîyâî tahte kıbâbî. “Benim velilerim benim kubbelerimin altındadır.”

Yani gelinlerin saklandığı gibi öyle o süslü kubbelerin altındadır.

Lâ ya’rifuhum ğayrî. “Benden başkaları bazen onu bilmezler.”

Yani çadırın içinde çünkü görünmüyor ki. Saklamış Cenâb-ı Hak. Bir de orada Cenâb-ı Hakk’ın onlara sevgisi anlaşılıyor, seziliyor. O gelin çadırında öyle durmaları Cenâb-ı Hakk’a mahsus kullar olduğunu göstermesi bakımından çok incelikler ihtiva ediyor.

İşte o kubbe!

el-Medinetü. “Medine şehri.” *Kubbetü’l-islâm.* “İslam’ın böyle şanlı şerefli otağıdır.”

Tabii bir şey daha dikkatinize çekeyim. Her şeyi tarihteki yerinde tasavvur etmek lazım. Medine şu gördüğünüz büyüklükte, şu baktığınız kalabalıkta değildi. Bir köy durumundaydı, küçüktü. Şöyle yukardan baktığınız zaman bir hisar içi, yani o kadar. Onun için o köy-ü cennet-i âsân diyor Osmanlı şairi. Cennet misali o köy diyor. Medine için köy kelimesini kullanıyor. Çok öyle anlı şanlı büyük bir şey olarak düşünmeyin.

“Medine İslam’ın otağıdır.” *Ve dâru’l-îmâni.* “İmanın yurdudur, yeridir, kaynağıdır Medine.” *Dârun mine’l-hicreti.* “Hicretten dolayı burası müslümanlara imanın yurdu olmuştur.”

Medinelilere aşk olsun! Peygamber *sal-lallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Mekke’de sıkıntı çekerken hacca gelen kabileleri dolaşır, “Ben Allahın Resulüyüm. Sizi İslam’a davet ediyorum. İslam’a girin. Allah’ın dinine yardımcı olun.” diyordu. Bu davete Medineliler icabet ettiler;

“Yâ Resûlallah! Madem senin kavmin sana böyle zorluk çıkartıyor. Bize gel. Biz seni başımızın tacı ederiz. Bağrımıza basarız. Kendi canımızı malımızı koruduğumuz gibi canla başla seni koruruz ya Resûlallah.” dediler.

Birinci Akabe beyatı, ikinci Akabe beyatı. Sözleşmeler, müslüman olmalar ve Peygamber Efendimiz’i buraya çağırdılar. Ne mutlu o mübarek insanlara ki en güzel işi yapmışlar yani o zamanda yapılabilecek en güzel işi yapmışlar. Hicretten sonra burası imanın yurdu olmuştur.

Ve mübeveü’l halâli ve’l-harâmi. “Helalin ve haramın kaynağıdır.”

Yani dinin şeriatin ahkamı buradan doğmuş âlemi İslam’a yayılmıştır.

e. Hicret Ve Ebedi İstirahat Yeri Medine

Bir hadisi şerif daha var. Taberânî Ma’kil b. Yesar *radıyallahu anh*’ten, Dârekutnî Cabir *radıyallhu anh*’ten rivayet etmiş.

el-Medinetü mehâcirî.

Baskıyı yapanlar *mehâcir* diye mimi üstünlü harekelemiş.

“Medine hicret yerlerimdir benim.”

Mehcer, mahalli hicret demek. *Mehâcir* onun çoğulu. Mekteb, mekâtib gibi.

“Medine benim hicret yerlerimdir.”

Oraları benim hicret yerlerimdir demek. Ama mimi ötre okuyup da cimide üstün okursak *mühâcerî* dersek, mezid bablarda ism-i meful aynı zamanda ism-i mekandır. *Mühâcerî*, “Benim hicret yerimdir.” demek olur.

Muhâcerî. “Medine benim hicret ettiğim yerdir.” *Ve madcaî*. “Ve benim ebedi istirahat yerimdir.” *Mine’l-ardı*. “Yeryüzünde ebedi istirahat yerimdir.” *Ve hakkun alâ ümmetî*. “Ve benim ümmetimin üzerine bir boyun borcudur. Bir haktır, bir yükümlülüktür.” *En yükrimu cîrânî*. “Benim komşularıma yani Medine-i Münevvere’ye yerleşmiş olan kişilere ikram etmek vazifedir.”

Peygamber Efendimiz onları taltif buyuyor, yani Medine’nin mücavirleri “Benim komşularım.” diyor. *Cîrân*, *câr* kelimesinin çoğuludur. *Câr* komşu. Buraya yerleşenlere

cârullah, “Allah’ın misafiri” derler. *Câr-u Resûlillah*, “Resûlullah’ın komşuları.”

Hatta meşhur alim var, Zemahşerî. Lakabı *Cârullah*. Çünkü gelmiş burada yerleşmiş. Zemahşerî Türkmenistan’dan geldiği halde Hazer Denizin doğusundan buraya yerleşmiş. O kadar alim ki mübarek. Araplara seslenirmiş, “Gelin size babalarınızın dilini, edebiyatını öğreteyim.” diye. Siz onların evladısınız ama gelin bakalım benden öğrenin, diye. *Keşşaf* isimli bir de tefsiri filan var. Büyük edip, alim, fazıl bir kimse. *Cârullah*, Allah’ın komşusu yani burada Resûlullah’ın şehrinde oturduğu için o lakabı alıyor.

Câr çoğulu *cîrân* geliyor.

“Benim komşularıma ikram etmek ümmet-i Muhammed’e haktır yani görevdir vazifedir.”

Yani mücavirlere, Medine ahalisine, ensara, sonradan buraya gelip yerleşenlere saygı gösterilmesi lazım. Peygamber Efendimiz böyle istiyor.

Ve’c-tenibü’l-kebâire. “Buradakiler hadlerini bilip Müslümanlığını güzel yapıp kebâir-

den kaçındığı müddetçe hürmet edilmeleri lazım.”

O da mutlak, kayıtsız şartsız bir hürmet ikram değil, ancak bunlar adam olurlarsa, güzel müslüman olurlarsa, kebâirden yani büyük günahlardan kaçınırlarsa.

Fe-men lem yef'al zâlike. “Kim bu hürmeti göstermezse, bunu yapmazsa.” *Sekahul-lahu tînete'l-habâl.* “Allah ona cehennemde habal çamurunun çamurlu suyunu içirir.”

Bu nedir?

Usâratü ehli'n-nâri. “Cehennem ehlinin yanmaktan yaralarından, vücutlarından vıcık vıcık çıkıp akan usareleridir bu.”

“Onlara, hürmet etmeyene onu içirirler.” diye bir hadîs-i şerîf var.

Şimdi Medine-i Münevvere'nin hakkında tabi çok rivayetler var. Müslümanlar bu rivayetleri biliyorlar ve onun için Medine-i Münevvere'nin gönlümüzde müstesna bir yeri vardır. Hac edenler Peygamber Efendimiz'in mübarek kabri şerifini ziyaret ederler, mes-cidinde namaz kılarlar. Buranın şânını, kıy-

metini bilirler ve ondan istifade etmeye, te-
feyyüz etmeye çalışırlar.

Burada tabii her tarafı Harem mıntıkası.

Size nasıl anlatabilirim?

Medine Üniversitesi'nin arkasından sa-
rayla aradan geçer hudut. Batıdaki dağın
önünden geçer. Ebyarı Ali'den şöyle dolaşır,
Uhud Dağı'nı içine alıp Uhud Dağı'nın arka-
sından bir daire. Medine-i Münevvere'nin ha-
remi burasıdır. Medine-i Münevvere'nin için-
de tabi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sel-
lem*'in kabri en kıymetli noktasıdır, en değer-
li yeri orasıdır.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
Efendimiz hazretleri hicretten sonra buraya
gelince ilk iş olarak Mescid-i Nebevi'yi, Pey-
gamber mescidi denilen, Peygambere ait
mescit denilen şu mescidi bina etmiştir. Fa-
kat Peygamber Efendimiz Medinelilere İslam'ı
öğretmek için ashaptan bazılarını önceden
buraya göndermişti. Bütün kabileler...

[Mus'ab b. Umeyr] çok zengin bir ailenin
çok temiz soylu bir çocuğu. Tek bir evlat. Çok
mübarek bir sahabi. Peygamber Efendimiz

onu buraya göndermiş. O annesinin babasının zenginliğini hiç nazarı dikkate almadan buraya gelmiş, vazife yapmıştır. Buradaki ensar içinden de Esad b. Zürene *radıyallhu anh* böyle önde gelen isimlerdendir. Buranın ahalisi İslam'ı bilmezken, burada iki büyük kabile vardı. Birisi Evs Kabilesi. Birisi Hazrec Kabilesi ve burada üç meşhur yahudi yerleşim yeri vardı: Beni Kureyza, Beni Nadir, Beni Kaynuka diye üç tane yahudi kalesi, köyü vardı. Civardaki hurmalar onlarındı.

Böyle bir karmaşık yere Peygamber Efendimiz bu zatları gönderdi. Onlar Peygamber Efendimiz Medine-i Münevvere'ye gelmeden evvel topluca namaz kılarılardı.

Nerede kılarılardı?

Şimdi Peygamber Efendimiz'in mescidi olan yerde.

Yani Es'ad b. Zürene ve Mus'ab b. Umeyr *radıyallhu anhümâ* ve onlara yakın olan, onlarla beraber ibadetlerini beraber yapan Medineli ensardan müslümanların namaz kılma yerleri gene orasıydı. Orası bir meydanlık yer olduğu için develerin çöktürüldüğü bir yer imiş. *Mebreül-ibil* yani develeri durdurma

yeri, develeri park yeri deniliyor. Develer o zamanın tırları kamyonlarıysa orası develerin park yeri.

O meydanlık Sehl ve Süheyl isimli iki yetimin yeriymiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bir müddet orada namaz kıldıktan sonra mescit yapılmasını emrediyor ve orada ilk iş tabii arazinin alınması oluyor. O gençler maşaallah, iki çocuk demişler ki;

“Yâ Resûlallah! Bizim hediyemiz olsun. Tamam, veriyoruz.” demişler fakat Peygamber Efendimiz parayla almayı uygun görmüş ve parasını tayin ettikten sonra parayı öde diye parasını Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’e söylemiş. Parasının ödenmesi Ebû Bekr-i Sıddîk *radiyallhu anh* Efendimiz’in şeyi [hayrı]. Ebû Bekr-i Sıddîk *radiyallhu anh*’ın evi de, şimdi kibleye doğru döndüğümüz zaman mescidin içindeki kubbeli kısmın en sağ tarafında. Dış avluyla o sağ taraf arasında bir kısım var. Orası Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’in evi durumunda.

Ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz mescidin yapılmasında bizzat çamur taşımış, taş taşımış ve yapılmasına

kendisi de iştirak etmiştir. Bu mübarek mes-
cidi şerifin binasında Efendimiz'in terinin
damlları da vardır.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
Efendimiz'in ilk yaptırdığı zaman mescidin
yeri nasıldı?

Bunu sze göstermek için Allah razı olsun
Nurettin kardeşimiz çok zahmetler ederek
bunları getirmiş. şimdi mescidin asıl tepeden
bakılıştaki görünüşü şu. şu büyük yer. Yani
kuşbakışı baktığımız zaman o kuşbakışı bakı-
şın şu U harfi şeklindeki bütün bu çevresi yani
şuralardan, şöyle, şöyle. şuradan şuraya ka-
dar olan şu kısım şu U harfi şeklindeki kısım
en son imal edilen Suudi genişletmesi şurası.
Bu çok büyük.

Biliyorsunuz buradan girdiğiniz zaman
kapılardan, bilmiyorum hiç saymaya teşebbüs
edeniniz oldu mu?

Ben de fırsat bulamadım. Hiç olmazsa
plan üzerinden sayayım dedim ama direkleri
orman gibidir sayısını saymak bayağı zordur.
Bir gün eline insanın kağıdı kalemi defteri
alıp böyle adım adım sayayarak şey yapması

lazım. Çok büyük bir mekan burası. Çok büyük bir mekan.

Ama bu şu kısım... Abdülmecit Han zamanındaki şeyini [genişletilmiş halini] gösteriyor. Yani Suudluların bu büyük gelişmeyi yapmadıkları zamanki şeyi gösteriyor. Şurası da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in yeşil kubbesinin altını gösteriyor.

Şu büyük ama yani buradaki yeri nedir onun?

Şurası, şu kısım. Şu köşedeki küçük kısım burada büyütülmüş sizin kolay görebileceğiniz şekilde.

Şimdi bu Mescid-i Nebevi'nin ilk bina edildiği zamanki yeri. Önce kapılarını söyleyeyim. Kible bu taraf. Şuradan avludan, meydanlıktan güney tarafından girilen kapısı yani yukarıya doğru. Şuradaki ilk kapısının adı *Bâbü's-selâm*'dır. Salât u selâm getirilerek girilen yer. Bize göre biz şurada aşağıdayız. Şuralarda bir yerlerdeyiz biz... [Hanımlar] buraya geliyor erkekler orta kısımda. Buradan yürüyoruz. Burası Bab-ı Abdülmecid yani padişah Abdülmecid Han'ın büyütmesindeki

kısım oluyor burası. Buraya girdikten sonrada bakın şurada iki tane böyle koyuca görülen yer var. Buraları üstü açık kısımlar. Şimdi çok büyük muazzam şemsiyelerle [kapatılmış,] şemsiye böyle açılıyor güneşi kapatıyor ama şu iki açık yer ve ondan sonraki o öndeki kapalı yer. Şu ikinci şeyden sonraki kapalı yer, bu işte Abdülmecid Han'ın yaptığı en büyük genişletme. O zaman olmuş olan kısım.

Şimdi bizim bu açık yerlerden direkli yere geldiğimiz zaman ki kısım şuradan itibaren Abdülmecid Han'ın direkleri. O kapalı kısmın direklerini esas alarak tarif etmek gerekirse bizim buradan değil de şu Bab-ı Selam'dan, kible tarafından girdiğimizi düşünelim.. Buradan itibaren... [direklerin] üstünde böyle yeşil bir yarım daire şeklinde [işaret var,] burası Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in mescidinin hududur, deniliyor. Yani şöyle şöyle, şöyle bir kısım oluyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in mescidinin ilk inşa edildiği zaman kiblesi bu tarafa doğruydu yani bize doğru olan kısımdaydı. Çünkü o zaman Kudüs'e dönülüyordu ve bu mihrabın olduğu yer o

kapalı kısmın başladığı yer idi. Açık kısımdan kapalı kısma giriyoruz ya. Orada böyle bir sahabe isimleri vesaire, var. Ortada hadis-i şerif var; “Benim mescidimde kim bir namaz kılsa başka yerde kılınmış bin namazdan daha faziletli olur.” diye. O açık şemsiyeye örtülen kısmın bitme yeri, oraya geliyoruz ya. Orası Peygamber Efendimiz’in mescidinin [sınırı] yani biraz içeri girdikten sonra o tarafındaydı.

Peygamber Efendimiz oraya mihrap yaptırmıştı. Kapı da Peygamber Efendimiz’in mihrabının olduğu yerdeydi.

Yani öbür tarafta şimdi bilmiyorum oraya gittiniz de hiç namaz kıldınız mı?

Çok kalabalık olduğundan, İranlılar filan çok rağbet ettiğinden oraya erkekler filan çok sokulamıyor. Hanımlar tabi hiç giremiyorlar maalesef. Ancak böyle çok büyük resimler olurda size gösterebilirsek oradan anlayabilirler.

O mihrabın olduğu yerden mescide giriş kapısı vardı, bu tarafa olan doğru yerde de Kudüs’e doğru mihrap vardı. Allah tarafından kible tahvil edildiği zaman, “Artık bundan

sonra Kabe-i Müşerrefe'ye dön ey Resûlüm.” âyetleri geldiği zaman Peygamber Efendimiz o zaman o kapı tarafını mihrap yaptı. O zaman öbür taraftaki kapıya da ördürmüş.

f. Mescid-i Nebevi'nin İlk Zaman Fiziksel Görünümü

Tabi mescidin binası neydi?

Duvarları kerpiç, direkleri hurma gövdesi, üst tarafı da hurma dalıydı. Peygamber Efendimiz'in mescidi öyleydi. Zemini neydi, ne renk halı vardı? Halı malı yoktu, kumluktu.

Aşağısı kum, üstü hurma dalı, direkleri hurma direkleri, kenarları da kerpiç. Peygamber Efendimiz'in mescidi böyle bir mübarek sade bir mescit idi. Şurada bir mihrap resmi görüyorsunuz. Yanından geçenler renginden filan farkettilse. Bunun gibi bir mihrapta bunun kibleye doğru döndüğümüz zaman bu tarafında var. Peygamber Efendimiz'in mihrabı orası. Burada o görülüyor. Mescit kibleye döndüğümüz zaman sağ tarafa doğru genişlediği için Peygamber Efendimiz'in mihrabının hizasında Osmanlılar bu ikinci mihrabı yapmışlar. Bu ikinci mihrap Osmanlı zamanında yapılmış bir mihraptır. Ön

tarafa doğruda ilave yapılıncaya, Őimdiki mihraplar yapılmıŐtır. Onlar da daha sonraki yani Babü's-selam'dan girilip de Peygamber Efendimiz'i ziyarete doğru yürünen kısım eskiden Peygamber Efendimiz'in mescidinin dıŐıydı. O yürünen kısım da mescide katılınca bu sefer bu mihraplar arkada kalmıŐ gibi olduğundan ön tarafa mescit yapılmıŐtır. O mescit duvarında gördüğünüz gibi...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

Medine

[Bütün DİĞER ÇEŐİTLİ KONUŐMALAR'A PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

